

Sermayenin Kaybı veya Borca Batık Olma Durumu: Şirketler İçin Yol Haritası

Yazarlar: Avukat Zahide Altunbaş Sancak // Avukat Dilara Aydoğuş

Hayatın her alanında olduğu gibi iş hayatında da küresel salgının büyük yankıları oldu. Covid-19 ile birlikte gelen kısıtlamalar, değişen alışkanlıklar, döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar şirketlerin finansallarını da olumsuz yönde etkiledi. Bu durum şirketlerde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("Kanun") şirketlerin sermaye kaybı ile borca batık olma halini düzenleyen 376. maddesinin sıklıkla gündeme gelmesine yol açtı. Bu çerçevede yazımız, sermaye kaybı ve borca batık olma hallerinin şirketlerde nasıl ortaya çıkabileceğini ve her bir ihtimalde alınması gereken önlemleri anlatıyor; ayrıca kur farkı nedeniyle uğranılan zararların ve Covid-19 pandemisinin etkilerini azaltmak amacıyla getirilen yeni düzenlemelerden bahsediyor. Yine, gerekli adımların atılmadığı bir kurguda yöneticilerin olası sorumluluğuna da değiniliyor.

Sermaye kaybının aşamaları nelerdir?

Sermaye kaybıyla ilgili üç aşama sıralayabiliriz. Bunlardan birincisi sermayenin yarısının karşılıksız kalması. Yani, bilanço zararının, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya yarısından çok ve 2/3'ünden az olması. Bu oranda bir kayıp, şirketin finansal durumunun kötüleşmekte olduğuna dair bir uyarı işareti niteliğinde olduğundan yönetim organının genel kurulu derhal toplantıya çağırarak iyileştirici önlemler sunması şart. Bu aşamada Kanun, alınması gereken önlemlerle ilgili bir zorunluluk veya kısıtlama getirmiyor ve konuyu yöneticilerin ve hissedarların takdirine bırakıyor.

İkinci aşama sermayenin üçte ikisinin karşılıksız kalması. Yani, bilanço zararının, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının 2/3'üne eşit veya bu tutardan çok olması. Bu oranda bir kayıp, şirket için tehlike çanları çaldığını gösterir. Bu nedenle Kanun, şirket organlarının bazı önlemleri almasını zorunlu kılıyor ve genel kurulun aşağıda izah edilen sermayenin azaltılması, artırılması yahut tamamlanması önlemlerinden birine karar vermesi gerekiyor. Aksi takdirde şirket sona erme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir.

Üçüncü aşamada ise şirketin aktifleri borçlarını ödemeye yetmiyor ve uygulamada "teknik iflas" olarak da anılan, şirketin borca batık olma hali ortaya çıkıyor. Bu durumda yönetim kurulu ara bilanço hazırlamakla yükümlü. Eskiden Kanun'un muğlak ifadesi nedeniyle şirketin borca batık olduğunun tespiti halinde şirketin doğrudan iflasının istenmesi gerektiği savunulurken, Kanun'un uygulanmasına yönelik çıkarılan Tebliğ ile konu netleştirilerek bu ihtimalde de sermaye kaybı halleri için öngörülen ve aşağıda açıklanan önlemlere başvurularak şirketin ayakta tutulmasının önü açıldı. Gerekli önlemlerin alınmadığı bir kurguda ise yönetim kurulu, şirketin iflası için asliye ticaret mahkemesine başvurmakla yükümlü ancak alacaklıların alacaklarını yapılandırmayı kabul etmesi veya şirket alacaklısının zaten şirketin hissedarlarından biri olması ihtimallerinde iflas ertelemesinin gündeme gelmesi mümkündür.

Sermaye kaybı hesabında dâhil edilmeyecek unsurlar: Kur farkı ve Covid-19 pandemisinin etkileri, 2018 itibariyle döviz kurundaki ciddi artış, yabancı para ile borçlanan şirketlerin bilançolarında ciddi tahribata yol açtı ve bu şirketlerin sermaye kaybına uğramasına neden oldu. Bunun önüne geçmek için Tebliğ ile 2018 yılından başlayarak 1 Ocak 2023'e kadar henüz ifa edilmemiş döviz cinsinden borçlara ilişkin kur farkından kaynaklanan zararların, sermaye kaybı yahut borca batık olma haline dair hesaplamalarda dikkate alınmayacağı kararlaştırıldı. Yine 2020 yılının sonunda getirilen yeni bir düzenlemeyle de pandeminin şirketlerin bilançosunda yarattığı olumsuz etkilerin azaltılması amacıyla, 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk eden kira, amortisman ve personele ilişkin giderlerin yarısının da bahse konu hesaplamaların dışında tutulmasına müsaade edildi.

Sermaye kaybı hallerinde alınması gereken önlemler neler?

Ticari işleyişe ilişkin tedbirler: Başta henüz birinci aşamada olan şirketler olmak üzere sermaye kaybına maruz kalan şirketler, bazı üretim birim veya bölümleri kapatılarak iş hacminin küçültülmesi, şirket iştiraklerinin satılması, pazarlama sistem ve stratejilerinde değişikliğe gidilmesi gibi şirketin ticari işleyişinde birtakım yenilik ve değişikliklere dair önlemlere başvurabilir. Şirketin içerisinde bulunduğu finansal durum, nakit akışı ve şirketin faaliyet alanları çerçevesinde alınabilecek bu tedbirlere sermaye kaybının her aşamasında başvurulması mümkünse de durumun ciddiyeti itibariyle, sermaye kaybının ikinci aşamasında veya borca batık olma hallerinde bu tedbirlerin yeterli olmayacağı da açıktır. Dolayısıyla, ciddi seviyede finansal güçlük içinde olan şirketlerin aşağıda anlattığımız sermayeye dair önlemlere başvurması kaçınılmaz olmaktadır.

Sermaye değişiklikleri: Yasal düzenlemeler sermaye kaybının birinci aşamasında ihtiyari olsa da ikinci aşamadan itibaren alınması zorunlu, sermayenin çeşitli şekillerde değiştirilmesini öngören birtakım önlemler belirlemekte. Bu kapsamda, sermayenin azaltılması, tamamlanması veya artırılması gündeme gelebilir.

Sermayenin azaltılmasında sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özvarlık içerisinde korunması şartıyla, sermayenin asgari sermaye tutarına kadar indirilmesi mümkündür. Bu tutar anonim şirketler için 50.000 TL ve limited şirketler için 10.000 TL'dir.

Sermayenin tamamlanması, bilançodaki açıkların hissedarlar tarafından kapatılması anlamına gelir. Tamamlama kararı genel kurulda oybirliğiyle alınırsa her bir hissedar, zararın kapatılması için gerekli miktarı karşılıksız olarak şirkete ödemekle yükümlü olur. Aksi takdirde, isteyen hissedarların zararı karşılaması mümkündür. Bu ödemeler sermaye tamamlama fonunda toplanacak olup bu fondan başka bir amaç için harcama yapılması mümkün değildir.

Sermaye artırımı yönteminde, kural olarak, bilanço zararı sonucu meydana gelen sermaye kaybı kadar sermayenin azaltılması akabinde sermaye artırılır. Bu doğrultuda, anonim şirketlerde artırılan sermaye miktarının nakden taahhüt edilen kısmına ilişkin olarak 1/4'nün tescilden ödenmesi yeterli olup geri kalanı tescili izleyen 24 ay içerisinde ödenebilir. Şirket halka açık ise, sermaye piyasası mevzuatında düzenlenen ilgili kurallar da ayrıca uygulama bulacaktır.

Alternatif olarak, tescil edilecek yeni sermaye tutarı ile yedek akçeler toplamının en az yarısının özvarlık içerisinde kalmasını sağlayacak tutarın tescilden önce ödenmesiyle, sermayeyi azaltmadan artırmak da mümkün. Keza, sermaye bedellerinin ödenmesi suretiyle de sermaye artırımının ardından azaltılması yolu da tercih edilebilir.

Birleşme: Sermaye kaybı ile şirketin borca batık olması hallerinde başvurulabilecek bir başka imkân ise birleşmedir. Her ihtimalde, birleşmeye katılan diğer şirketin serbest özvarlıklarının sermaye kaybını karşılamaya elverişli olması gereklidir. Böylece iflasa giden şirketin bir başka şirket ile birleşerek ayakta kalması ve ticari yaşama devam etmesi mümkündür.

Sermaye kaybı ve iflastan doğan sorumluluklar

Bir şirketin yönetim organında görev almak elbette önemli sorumlulukları da beraberinde getiriyor. Sermaye kaybı veya borca batık olma ihtimallerinde yönetim organı üyeleri gereken önlemleri alarak şirketin zarar etmesini önlemekle yükümlü oldukları gibi iflası bildirmeme durumunda kanun nazarında cezai sorumlulukları dahi gündeme gelebiliyor. Bu nedenle, yöneticilerin şirketin bekası için alacağı ve genel kurula önerceği önlemler başka bir boyut daha kazanarak yalnızca şirket için değil bizzat yöneticiler için de önem kazanmakta. Her ihtimalde şirket yönetim organı üyeleri, şirkete, alacaklılara ve hissedarlara kusur sonucu verdikleri zarardan sorumlu tutulabilirler. Keza şirketin borca batık olduğu ihtimalde, yönetim organının asliye ticaret mahkemesine başvurarak şirketin iflasını talep etmemesi yöneticilerin cezai sorumluluğunu ve hatta üç aya kadar hapis cezasını gündeme getirebilir. Payları borsada işlem gören şirketler bakımından yönetim kurulunun bir görevi de risklerin erken saptanmasına yönelik olarak bir komite kurmak olup bu komite, muhtemel bir sermaye kaybı riskini önceden belirlemek ve gereken önlemleri almaya ilişkin şirkete gerekli şekilde yönlendirmekle de yükümlüdür. Payları borsada işlem görmeyen diğer şirketler bakımından da böyle bir komite kurulması mümkün olduğu gibi sermaye kaybının erkenden tespiti için faydalı olabilir.

Özetle, yönetim organının doğru yönlendirmesi ve hissedarların alacağı önlemler sayesinde, şirketlerin ayakta tutulması mümkün görünüyor.

Bu içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup hiçbir surette hukuki tavsiye niteliği taşımamaktadır.
Fikri mülkiyet hakları Güleriyüz & Partners Avukatlık Bürosu'na ait olan bu içeriğin yazılı izin alınmaksızın çoğaltılması, kopyalanması ve kullanılması yasaktır.

This content is solely produced for informative reasons and do not constitute legal opinion or advice under any circumstances. Güleriyüz & Partners Attorneys at Law is the sole owner of the intellectual property rights of this content and shall not be reproduced, copied, or used without written consent of Güleriyüz & Partners Attorneys at Law.